

Б. М. Ренькас,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки, психології та
управління навчальними закладами
(Житомирський державний університет
імені Івана Франка)
e-mail: bronislavarenkas@mail.ru

Самоменеджмент керівника навчального закладу

Охарактеризовано самоменеджмент як інноваційний напрямок сучасного менеджменту. Виділена роль самоменеджменту у професійному та особистісному зростанні керівника навчального закладу. Проаналізовані визначення поняття самоменеджменту, виокремлені його сутнісні ознаки. Дана характеристика складових елементів механізму самоменеджменту.

Основною фігурою в системі управління навчальними закладами є керівник, особа, яка керує навчальним закладом. Керівнику сучасного навчального закладу доводиться працювати в період оновлення функціональних обов'язків та видів управлінської діяльності, що пов'язано з особливими умовами розвитку країни, об'єктивними обставинами функціонування вітчизняної системи освіти, розширенням потреби у знаннях та уміннях щодо ефективного управління. Професіоналізація керівників вимагає особливої уваги до проблеми управління особистісним і професійним зростанням. За таких умов особливо необхідним є опанування керівниками освітніх організацій таким сучасним інструментом активізації власного пізнання як самоменеджмент.

Актуальними відтак постають дослідження пов'язані з можливостями здійснення самоменеджменту – одного із інноваційних напрямків сучасного менеджменту. Вважають, що самоменеджмент як новий напрямок у традиційному менеджменті виник внаслідок його психологізації та соціологізації у відповідь на суспільну потребу у більш повному використанні і розвитку творчого потенціалу працівника [1: 265].

Основою для розвитку досліджень самоменеджменту стали праці вітчизняних і зарубіжних учених, які вивчали різні аспекти цього явища. Так Л. Зайверт, який є автором поняття «самоменеджмент», у своїх дослідженнях звертає увагу на визначенні засобів економії часу працівника. В. І. Андрєєв у своїй концепції самоменеджменту зосередив увагу на саморозвитку творчої особистості, для якої управління собою є підставою забезпечення результативності праці. У концепції М. Вудкока й Д. Френсіса висвітлено ідею подолання працівником власних обмежень. У концепції А. Т. Хроленка – необхідність і шляхи розвитку особистої культури ділової людини.

Метою статті є аналіз сучасних підходів до виокремлення основних складових самоменеджменту керівника навчального закладу.

Уміння самоорганізувати себе є нагальною потребою керівника, основою його успішної професійної діяльності, запорукою особистісного зростання.

Нині увага до самоменеджменту керівника навчального закладу базується на можливостях, які такий менеджмент пропонує, – це послідовне і спрямоване використання ефективних методів, прийомів і технологій у самореалізації й саморозвитку свого творчого потенціалу [2: 67]; послідовне та доцільне використання новітніх методів роботи у щоденній практиці для того, щоб оптимально і розсудливо використовувати свій час [3: 46].

Аналіз сучасних концепцій самоменеджменту дає підстави стверджувати, що самоменеджмент розглядають у контексті побудови ділової кар'єри, з позицій мистецтва управління часом, управління власними ресурсами, управління собою тощо.

Тому існують різні визначення поняття самоменеджменту, серед яких виділяються:

- самоменеджмент як управління часом;
- самоменеджмент як управління власними ресурсами;
- самоменеджмент як управління собою;
- самоменеджмент як управління своїм життям для досягнення успіху.

Як видно із вищезазначеного, у визначеннях самоменеджменту присутня спільна ознака – управління. У традиційному розумінні, управління – це вплив суб'єкта на об'єкт задля досягнення поставленої мети засобами управлінського циклу: аналізу, планування, організації, регуляції, контролю.

Отже, самоменеджмент – це самоаналіз, самопланування, саморганізація, саморегуляція та самоконтроль як основні його складові, що становлять сутність самоменеджменту.

Головна мета самоменеджменту полягає у тому, щоб максимально використовувати власні можливості, свідомо управляти ходом свого життя, долати зовнішні обставини як у професійній, так і в особистій сфері, досягати успіху найефективнішим шляхом [4: 116].

Науковці зазначають, що завдання самоменеджменту пов'язані з управлінням часом, з формуванням навичок пошуку та управління власними ресурсами: цілями, завданнями, потоками різноманітної інформації, і найголовніше, здібностями та волею [5: 149].

Самоменеджмент керівника постає як набір управлінських впливів, спрямованих ним на себе як на суб'єкт, задля приведення своєї особистості у відповідний стан, необхідний для успішного здійснення організаційної та педагогічної діяльності.

Отже, об'єктом самоменеджменту, як видно із визначень цього поняття, виступають час, власні ресурси, сам суб'єкт та його власне життя задля досягнення успіху.

Управлінські впливи на ці об'єкти можливі засобами самоаналізу, самопланування, саморганізації, саморегуляції та самоконтролю задля самоосвіти, самовиховання, саморозвитку і самореалізації.

Самоаналіз розглядаємо як передумову планування. З нашої точки зору, він полягає у визначенні та декомпозиції мети як аналізу власних можливостей і перешкод, які можуть виникнути. Мету визначають три

характеристики: наше прагнення; наше сьогоденне становище; час, протягом якого мета має бути досягнена [4: 122].

Метою самопланування є організація роботи керівника навчального закладу. Відомо, що оптимально організують роботу керівника три плани – річний, тижневий, щоденний. Література із самоменеджменту містить методики роботи із такими планами, обізнаність із якими суттєво покращить управління часом, а відтак, і оптимально організує діяльність керівника. Слід зазначити, що самоаналіз присутній на кожному етапі діяльності керівника виявляється у процесі планування як стратегій так і тактик.

Самоорганізація діяльності керівника навчального закладу є складовою не тільки самоменеджменту, а і його та закладу організаційної культури, оскільки саме в організації діяльності найбільші втрати часу. Ефективне використання робочого часу керівників неможливе без використання науково обґрунтованих режимів праці та відпочинку. Основними формами прояву самоорганізації в робочому середовищі вважаємо культуру співбесід, нарад, телефонної розмови, взаємин, організації роботи з інформацією, створення собі стимулів, пошук кращих способів тощо. Базовими поняттями в межах самоорганізації є самоактуалізація, самообілізація, самостимуляція, самопрезентація, самопереконавання, самонавіювання, самосхвалення, самозаохочення, самоаналіз. Тому, на наш погляд, у самоорганізації основне не оволодіння техніками і методиками, а розвиток здібностей, виховання власної волі як уміння накладати самообмеження на здійснення нерациональних дій,

Самоконтроль у самоменеджменті – це перевіряння керівником того, що зроблено протягом дня. Метою такого контролю є перевірка виконання поставлених цілей. В основі самоконтролю процес перевіряння керівником своїх планів методом аналізу діяльності та часу, аналізу денних перешкод. Можливий самоконтроль результатів, який здійснюється після виконання завдань.

Саморегуляція власної поведінки і власних дій у самоменеджменті – це підтримання прямого і зворотного інформаційного зв'язку із самим собою, здійснюється як акт самоаналізу через самозасудження або самосхвалення, самоконтролю, самоповедінки, що змінюють один одного.

Особливість сучасного погляду на керівника як лідера колективу полягає у тому, що він розглядається як носій інноваційної організаційної культури, як основний ініціатор послідовних змін в організації. Професіоналізм, здатність вести за собою колектив, прагнення створювати і підтримувати належний соціально-психологічний клімат є найважливішими рисами сучасного керівника, які неможливі без роботи над собою, без самоменеджменту.

Список використаних джерел та літератури

1. Соціальна робота. Менеджмент соціальної роботи : навч. посіб. / [кол. авт.: В. П. Андрущенко (кер.) та ін.] ; Ін-т вищої освіти АПН України. - 2003. - 276 с.

2. Лукашевич М. П. Самоменеджмент в освіті: можливості і перспективи / М. П. Лукашевич. // Педагогіка і психологія. – 2003. – № 2. – С. 67-69.

3. Українець Т. Самоменеджмент і упровадження здоров'язберігаючих технологій / Т. Українець // Управління школою. – 2012. – № 13-15. - С. 45-46.

4. Смирнова, М. Є. Практика управління навчальним закладом: від функціонування до розвитку : [навч.-метод. посіб.] / М. Є. Смирнова. - Х. : Основа, 2013. - 191 с.

5. Дрожжина, Т. В. Самовчитель директора школи / Т. В. Дрожжина. - Харків : Основа, 2011. - 224 с.

*Б. Р*Охарактеризован самоменеджмент как инновационное направления современного менеджмента. Определена роль самоменеджмента в профессиональном и личностном росте . Проанализированы определения понятия самоменеджмента, выделены его особенности. Дана характеристика основных элементов механизма самоменеджмента.

B. Renkas

Self-management of the head of an educational institution

Self-management as an innovative trend of modern management is given a characteristic. The role of self-management in professional and personal development of the head of the educational establishment is highlighted. The definition of self-management is analyzed, its essential features are underlined. The characteristic of the constituent elements of the mechanism of self-government is given.